"तेजस्वदस्तु सुखम्" तैत्ति० १।७,७।२। स्त्रियां ङीप् सा च २गजपिप्पल्यां शब्दरत्ना० ३चविकायां रत्नमाला ४महाज्योतिष्मत्यां राजनि०। अत्र संज्ञात्वेन सान्तत्वात् सस्य पदत्वाभावे तेजोवतीत्यपि तत्रार्थे।

तेजस्विन् त्रि० तेजस्+अस्त्यर्थे विनि। तेजोयुक्ते "तेजस्विमध्ये तेजस्वी दवीयानपि गण्यते" माघः। स्त्रियां ङीप्। सा च २ज्योतिष्मतीलतायां शब्दर०। ३महाज्योतिष्मतीलतायाम् राजनि०। "तेजोस्विनी कफश्वासकासाऽऽस्यामयवातहृत्। पाचन्युष्णा कटुस्तिक्तारुचिवह्निप्रदीपनी" भावप्र०।

तेजित त्रि० तिज-णिच्-क्त। शाणिते तीक्ष्णीकृते अमरः

तेजिष्ठ त्रि० तेजस्विन्+अतिशये इष्ठन् विनेर्लुकि डिद्भावः। अतिशयेन तेजस्विनि। "तेजिष्ठया तिग्मिवस्य वर्तनी" ऋ०१।५२,८।

तेजीयस् त्रि० तेजस्विन्+अतिशये ईयसुन् विनेर्लुकि डिद्भावः। अतितेजस्विनि। "तेजीयसां न दोषाय वह्नेः सर्वभुजो यथा" भाग० १०।३३।२९। स्त्रियां ङीप्।

तेजेयु पु०रौद्राश्वनृपस्य पुत्रभेदे। "रौद्राश्वस्य महेष्वासा दशाप्सरसि सम्भवाः" इत्युपक्रमे। "तेजेयुर्बलवान् धीमान् सत्येयुश्चेन्द्रविक्रमः" भा० आ० ९४ अ०।

तेजोनाथ तीर्थभेदे शिवपु० दृश्यम्। [रत्नमा०।

तेजोमन्थ पु०तेजो मथ्नाति मन्थ-अण्। गणिकारिकायाम्।

तेजोमय त्रि० तेजस्+प्रचुरार्थे विकारे वा मयट्। १तेजःप्रचुरे २तेजोविकारे ३ज्योतिर्मये च। स्त्रियां ङीप्। "तेजोमयी वाक्" इति छा०उ० श्रुतिः। "तस्य तेजोमया लोका भवन्ति ब्रह्मवादिनः" मनुः।

तेजोमात्रा स्त्री तेजसां सत्त्वगुणानां मात्रांऽशः। इन्द्रियेषु भूतानां सात्त्विकांशेभ्य एव तेषामुत्पत्तिः सांख्यसिद्धा।

तेजोमूर्ति पु० तेजस्तेजस्वती मूर्त्तिर्यस्य। १सूर्य्ये २तेजआत्मके ३तेजःप्रचुरे च त्रि०। "स गच्छति परं स्थानं तेजोमूर्त्तिः पथर्जुना" मनुः।

तेजोरूप न० तेजः सर्वप्रकाशकं चैतन्यं रूपं स्वरूपं यस्य। ज्योतीरूपे प्रकाशात्मके ब्रह्मणि "अशरीरं विग्रहवदिन्द्रियवदतीन्द्रियम्। यदसाक्षि सर्वसाक्षि तेजोरूपं नमाम्यहम्" ब्रह्मवै० पु०। ६त०। २तेजसो रूपे च अग्निशब्दे तद्रूपं दर्शितम्।

तेजोवत् त्रि०तेजस्+अस्त्यर्थे मतुप् मस्य वः बा०न पदत्वम्। तेजोयुक्ते स्त्रियां ङीप्। सा च (तेजस्वत्)शब्दोक्तार्थेषु। "तेजोवता लोकगणेन सार्द्धम्" मत्स्यपु०।अग्न्यावाहनमन्त्रः।

तेजोविन्दु पु०उपनिषद्भेदे उपनिषच्छब्दे दृश्यम्।[राजनि०।

तेजोवृक्ष पु० तेजोयुक्तः वृक्षः शा० त०। क्षुद्राग्निमन्थवृक्षे

तेजोवृत्त न० तेजसः वीर्य्यस्यानुरूपं वृत्तम्। वीर्य्यानुरूपचरिते। "इन्द्रस्यार्कस्य वायोश्च यमस्य वरुणस्य च। चन्द्रस्याग्नेः पृथिव्याश्च तेजोवृत्तं नृपश्चरेत्" मनुः।

तेजोह्वा स्त्री तेजः ह्वयते स्पर्द्धते ह्वे-क। तेजस्विन्यां लतायाम् भावप्र०। "कम्पिल्लकं ससिन्दूरं तेजोह्वा तुत्थकाह्वये" सुश्रु०। [२। "तेदनीं देवतां प्रीणामि" वेददी०।

तेदनी स्त्री देवताभेदे "तेदनीमधरकण्ठेनापः" यजु० २५।

तेन अ०तद्+बा०एन। १तद्धेतुनेत्यर्थे भरतः। ते इति न इति शब्दौ यत्र। २गानाङ्गभेदे पु०। "तेनेति शब्दस्तेनः स्यान्मङ्गलानां प्रदर्शकः। तेशब्देनोच्यते गौरी नशब्देनोच्यते हरः। तेन माङ्गलिकश्चायं शब्दस्तेन इति स्मृतः" सङ्गी० दा०।

तेप कम्पे, च्युतौ च भ्वा० आ० अक० सेट्। तेपते अतेपिष्ट। तितेपे। ऋदित्। अतितेपत् न।

तेम पु० तिम-घञ्। आर्द्रीभावे। अमरः।

तेमन न०तिम-ल्युट्। १आर्द्रीकरणे। कर्मणि ल्युट्। २व्यञ्जने। अमरः। आधारे ल्युट् ङीप्। ३चुल्लीभेदे हेमच०।

तेलु पु०नृपभेदे ततः राजन्या०विषये देशे वुञ्। तैलवक तेलुनृपविषये देशे। [तितेवे। ऋदित् अतितेवत् न।

तेव क्रीड़ने भ्वा० आ० अक० सेट्। तेवते अतेविष्ट।

तेवन न०तेव-भावे ल्युट्। १क्रीड़ायाम्। आधारे ल्युट्। २केलिकानने हेमच०।

तैङ पु०तिङां व्याख्यानः ग्रन्थः अञ्। तिङां व्याख्याने ग्रन्थे

तैजस न० तेजसो विकारः अण्। १घृते, २धातुद्रव्यमात्रे च। साङ्ख्योक्ते ३रजोगुणोत्पन्ने त्रि०। "वैकारः सात्त्विको नाम तैजसः राजसः स्मृतः। भूतादिस्तामसस्तेऽपि पृथक् तत्त्वान्यवासृजन्" पदार्थादर्शधृतवाक्यम्।

"सात्त्विक एकादशकः प्रवर्त्तते वैकृतादहङ्कारात्। भूतादेस्तन्मात्रः स तामसस्तैजसादुभयम्" सां०का०। "ननु यदि सत्वतमोभ्यामेव सर्वं कार्य्यं जन्यते तदा कृतमकिञ्चित्करेण रजसेत्यत आह तैजसादुभयं तैजसात् राजसादुभयं गणद्वयं भवति। यद्यपि रजसो न कार्य्यान्तरमस्ति तथापि सत्वतमसी स्वयं क्रियासमर्थे अपि न स्वस्वकार्य्यं कुरुतः रजस्तु चलतया ते यदा चालयति तदा स्वस्वकार्य्यं कुरुत इति तदुभयस्मिन्नपि कार्य्ये सत्वतमसोः